

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/54/2025
Identifikačné číslo spisu: 4421204015
Dátum vydania rozhodnutia: 29.04.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Martina Valentová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:4421204015.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne C. D., narodenej XX. O. XXXX, D. XXX, zastúpenej JUDr. Ema Zacharová, advokát s.r.o., Nové Zámky, Forgáčova bašta 5676/7, IČO: 47237023 proti žalovaným 1/ K. D., narodenému XX. A. XXXX, D. XXX, 2/ T. B., narodenému XX. A. XXXX, D. XXX, obaja zastúpení Nagy & Nagy s. r. o., Nové Zámky, Kukučínová 8, IČO: 53582268, o neplatnosť kúpnej zmluvy a určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 9C/61/2021, o dovolaní žalobkyni proti rozsudku Krajského súdu v Nitre sp. zn. 15Co/8/2023 zo dňa 03. decembra 2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 03. decembra 2024 sp. zn. 15Co/8/2023 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Uznesenie Okresného súdu Nové Zámky zo 07. februára 2025 sp. zn. 9C/61/2021 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 05. apríla 2023 č. k. 9C/61/2021 - 258 určil, že je neplatná Kúpna zmluva zo dňa 04. 07. 2012 v zmysle Dodatku č. 2 zo dňa 27. 08. 2012 (správne malo byť zo dňa 20. 08. 2012), ktorou žalobkyňa a žalovaný 1/ ako bezpodieloví spoluvlastníci odpredali žalovanému 2/ v podiele 1/1 nehnuteľností zapísané Okresným úradom Nové Zámky, katastrálnym odborom, v kat. území obce D., na LV č. XXX ako parcela C-KN č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 173 m², parcela C-KN č. XXX/X - záhrada vo výmere 494 m², parcela C-KN č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 394 m², parcela C-KN č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 29 m², rodinný dom súp. č. XXX, nachádzajúci sa na parcele C-KN č. XXX/X a hospodárska budova súp. č. XXX, nachádzajúca sa na parcele C-KN č. XXX/X, na základe ktorej Okresný úrad Nové Zámky, katastrálny odbor povolil vklad vlastníckeho práva pod č. konania V XXXX/XX (výrok I.), určil, že žalobkyňa a žalovaný 1/ sú bezpodielovými spoluvlastníkmi v podiele 1/1 nehnuteľností zapísaných Okresným úradom Nové Zámky, katastrálnym odborom, v katastrálnom území obce D., na LV č. XXX ako parcela C-KN č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 173 m², parcela C-KN č. XXX/X - záhrada vo

výmere 494 m², parcela C-KN č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 394 m², parcela C-KN č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 29 m², rodinný dom súp. č. XXX, nachádzajúci sa na parcele C-KN č. XXX/X a hospodárska budova súp. č. XXX, nachádzajúca sa na parcele C-KN č. XXX/X (výrok II.), a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalovaným 1/, 2/ (výrok III).

1.1. V odôvodnení žalobnú požiadavku na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a určenia vlastníckeho práva k prevedenej nehnuteľnosti právne posúdil podľa § 67, § 78 odsek 1, 2, § 137 písm. c), d) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 37 odsek 1, 2, § 41a odsek 2, § 145 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 19 odsek 2, § 20 odsek 1 zákona o rodine a konštatoval, že žalobkyňa v konaní preukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení, lebo z obsahu žaloby je zrejmé, že jej právne postavenie je bez žiadaného určenia neisté. Žalobou žalobkyňa sledovala zosúladiť zápis vo verejnom registri, teda v katastri nehnuteľností so skutočným stavom.

1.2. Skutočnosť, pre ktorú žalobkyňa navrhla v konaní určiť, že sú spolu so žalovaným 1/ bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, bola tá, že spolu so žalovaným 1/ ako predávajúcim uzatvorili dňa 04. 07. 2012 so žalovaným 2/ ako kupujúcim kúpnu zmluvu, ktorou mu odpredali nehnuteľnosti, ktoré mali v bezpodielovom spoluvlastníctve v podiele 1/1, pričom podľa tvrdení žalobkyne bol daný právny úkon absolútne neplatný.

1.3. Kým kúpnu zmluvou podľa prvoinštančného súdu zaniká vlastnícke právo predávajúceho, tak zmluvou o zabezpečovacom prevode prechádza iba k dočasnému prechodu vlastníckeho práva, ktoré však nespôsobuje to, že vlastník je oprávnený nakladať s predmetom zabezpečovacieho prevodu a po zániku zabezpečovaného záväzku právo prechádza späť na osobu, ktorá zabezpečenie poskytla. Ak právny úkon trpí vadami vôle, lebo nebol urobený slobodne a vážne alebo trpí vadami prejavu vôle, lebo nebol urobený určite a zrozumiteľne, je potom absolútne neplatný úkon. Právne úkony postihnuté absolútnou neplatnosťou nemajú za následok vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností. Ak právnym úkonom má byť zastretý iný právny úkon, platí tento iný úkon, ak to zodpovedá vôli účastníkov a ak sú splnené všetky jeho náležitosti. Táto situácia pritom nastala aj v danom prípade, keď z obsahu žaloby a vykonaného dokazovania bolo preukázané, že ak má byť právnym úkonom, t. j. konkrétne právnym úkonom predstieraným, teda kúpnu zmluvou z 04. 07. 2012 tzv. simulovaným právnym úkonom, zastieraný iný právny úkon - zmluva o pôžičke a jej zabezpečenie, teda disimulovaný právny úkon, potom je simulovaný právny úkon pre nedostatok potrebnej vôle ho skutočne uzavrieť, neplatný. Žalobkyňa preukázala, že vlastníctvo spornej nehnuteľnosti, ktoré svedčí tretej osobe, bolo nadobudnuté na základe absolútne neplatného právneho úkonu t. j. na základe neplatnej kúpnej zmluvy ako úkonu simulovaného, resp. zastretého iným právnym úkonom, konkrétne zmluvou o pôžičke a jej zabezpečení. Tiež bolo preukázané, že simulovaný právny úkon pre nedostatok potrebnej vôle subjektov ho skutočne uzavrieť je úkonom neplatným, pričom žalovaný 2/ nepreukázal, že úver, ktorý čerpal za účelom kúpy rodinného domu vo výške 20.000 eur, tieto peniaze ako kúpnu cenu odovzdal žalovanému 1/ a žalobkyni a tiež neprejavil žiadnu vôľu kúpenú nehnuteľnosť užívať.

1.4. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 CSP a úspešnej žalobkyni priznal ich náhradu v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Nitre na odvolanie žalovaných rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol (výrok I.) a žalovaným priznal náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. (výrok II.).

2.1. Podľa odvolacieho súdu, ktorý preskúmal všetky podstatné odvolacie námietky žalovaných, ako aj predchádzajúce konanie, spolu s napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie, sa súd prvej inštancie nedostatočne vysporiadal s otázkou neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 04. 07. 2012, resp. s preukázaním simulácie právneho úkonu.

2.2. V posudzovanom prípade podľa odvolacieho súdu, ktorý zhodne so súdom prvoinštančným vzhliadol naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení, bolo nevyhnutým krokom ako prvé vyriešiť, či kúpna zmluva zo dňa 04. 07. 2012 v znení Dodatkov č. 1 a č. 2 je simulovaným právnym úkonom. Zdôraznil, že práve žalobkyňa je tou stranou, ktorú zaťažuje dôkazné bremeno preukázania rozhodných skutočností, v tomto prípade preukázania simulácie právneho úkonu, teda kúpnej zmluvy zo dňa 04. 07. 2012. Simulácia môže byť jednostranná alebo spoločná. Pri spoločnej simulácii musia byť o nej uzrozmene strany, t. j. vedomosť oboch účastníkov o simulácii a chýbajúca

vôľa byť právnym úkonom viazaný. Pri jednostranne simulovaných právnych úkonoch sa postupuje v súlade s teóriou ochrany dôvery. Neplatnosti simulovaného právneho úkonu sa nie je možné úspešne dovolať voči tomu subjektu, ktorý úkon považoval za nezastretý, a teda v tomto prípade je potrebné zabezpečiť ochranu dobrej viery tej osoby, ktorá o simulácii nevedela a nemala sa ako dozvedieť a právny úkon považovala za platný. Dôkazné bremeno o skutočnosti, že chránený účastník mal a mohol vedieť o simulovanom právnom úkone, zaťažuje ostatných účastníkov právneho úkonu. Žalobkyňa však v priebehu prvoinštančného konania len tvrdila, že právny úkon - kúpna zmluva zo dňa 04. 07. 2012 bola v podstate formou riešenia pôžičky, pričom zo sumy poskytnutej žalovaným 2/ vo výške 25.000 eur, mali byť uhradené dlhy K. A., manžela ich dcéry E. A..

2.3. V konaní bolo preukázané, že žalovaný 2/ zaplatil predávajúcim, žalovanému 1/ kúpnu cenu vo výške 25.000 eur, avšak nebola preukázaná skutočnosť, že by predávajúci, t. j. žalobkyňa a žalovaný 1/ najneskôr ku dňu podania žaloby zaplatili späť kúpnu cenu, čo by mohlo nasvedčovať prejavu vôle oboch zmluvných strán z kúpnej zmluvy previesť vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam späť na žalobkyňu, resp. žalovaného 1/. Odvolací súd zdôraznil, že pre civilné sporové konanie pritom platí dispozičná a prejednávacia zásada, čo znamená, že účastníci sú v ňom povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania, najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti a označia dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Dôkazné bremeno týkajúce sa skutočnosti leží na tom účastníkovi konania, ktorý z existencie týchto skutočností vyvodzuje pre seba priaznivé dôsledky, ide teda o toho účastníka, ktorý existenciu takýchto skutočností tvrdí. Ak účastník neoznačí dôkazy potrebné na preukázanie svojich tvrdení, vychádza súd pri zisťovaní skutkového stavu z dôkazov, ktoré boli v konaní vykonané, ako aj zo skutkových zistení založených na zhodnom tvrdení účastníkov (rozhodnutie ÚS SR sp. zn. II. ÚS 38/2015). Odvolací súd pritom dospel k záveru, že v danom prípade je nárok žalobkyne na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 04. 07. 2012, a že je bezpodielovou spoluvlastníčkou sporných nehnuteľností podľa tejto kúpnej zmluvy, nedôvodný, nakoľko zo strany žalobkyne v priebehu konania nedošlo k uneseniu dôkazného bremena ohľadom preukázania rozhodných skutočností, na základe ktorých by bolo možné k takémuto záveru dospieť, t. j. k záveru, že kúpna zmluva je absolútne neplatným právnym úkonom a súčasne simulovaným právnym úkonom zastierajúcim právny úkon pôžičky. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobkyne v celom rozsahu zamietol, keďže táto neunesla dôkazné bremeno ohľadom preukázania rozhodných a podstatných skutočností.

2.4. O nároku na náhradu trov konania bolo odvolacím súdom v dôsledku zmeny napadnutého rozsudku rozhodnuté v zmysle § 255 ods. 1 CSP, čím žalovaným v spore v plnom rozsahu úspešným vznikol proti žalobkyňi nárok na plnú náhradu trov prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania, ktorú im odvolací súd priznal v plnom rozsahu (100 %).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie (ďalej aj „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 420 písm. f) CSP.

3.1. Dovolateľka namietala (i) nesprávny procesný postup, ktorým jej odvolací súd znemožnil, aby uskutočňovala patriace jej procesné práva v takej miere, že prišlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 f) CSP) a (ii) nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 421 ods. 1 CSP).

3.2. Dovolateľka zdôraznila, že podľa § 388 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie. V zásade teda odvolací súd dospeje k záveru, že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, čo nastane vtedy, ak súd prvej inštancie síce správne zistil skutkový stav, ale dospel k nesprávnym právnym záverom. Dovolateľka namietala, že (i) odvolací súd sa zjavne nestotožnil s obsahom odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie a to v jeho rozhodujúcej časti a dospel k opačnému záveru, že v konaní neunesla dôkazné bremeno a žalobu zamietol, teda záver odvolacieho súdu je opačný ako záver súdu prvoinštančného. Napriek tomu sa odvolací súd vôbec nevyjadril k vykonaným dôkazom a ani dokazovanie v potrebnom rozsahu sám nezopakoval, nevysvetlil, prečo je iného názoru ako súd prvej inštancie, čím bolo porušené právo na spravodlivý proces. Podľa dovolateľky (ii) tiež odôvodnenie odvolacieho súdu, že neunesla dôkazné bremeno je iba všeobecné a nedostatočné, bez vysvetlenia v čom vlastne neunesenie dôkazného bremena spočívalo. Odvolací súd neodôvodnil, ktoré vykonané dôkazy v prvoinštančnom konaní považuje za nepreukázané, prípadne irelevantné a prečo. Odvolací súd sa tiež nezaoberal otázkou rozporu s dobrými mravmi. Prvoinštančný

súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že v konaní bolo preukázané zastretie právneho úkonu simulovaním iného právneho úkonu. Teda v rámci prvoinštančného konania nebolo potrebné zaujímať bližšie stanovisko k otázke rozporu s dobrými mravmi. Nakoľko ale namietala rozpor z dobrými mravmi ešte v prvoinštančnom konaní a odvolací súd žalobu zamietol, odvolací súd bol povinný sa aj s touto otázkou vysporiadať. Z konania odvolacieho súdu ako aj z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že sa nestotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie a v takom prípade bol povinný v odôvodnení rozhodnutia náležitým spôsobom odôvodniť svoje rozhodnutie ako aj skutkové a právne závery, ku ktorým dospel. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je potrebné pokladať za nedostatočné aj z dôvodu predchádzajúceho konania súdu prvej inštancie, ktorý žalobe v plnom rozsahu vyhovel. Odvolací súd pritom iba konštatoval, že neuniesla dôkazné bremeno, ďalej však nešpecifikuje v čom toto neunesenie dôkazného bremena spočíva. Z rozsudku odvolacieho súdu nie je zrejmé, že či jednotlivé tvrdenia žalobkyne resp. aj závery súdu prvej inštancie považuje odvolací súd v konkrétnom prípade za irelevantné pre rozhodnutie vo veci alebo iba za nepreukázané vzhľadom na vykonané dokazovanie. Osobitne nezaupal stanovisko ani k jednému z týchto záverov. Odvolací súd sa tiež nezaoberal otázkou rozporu s dobrými mravmi. Prvoinštančný súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že v konaní bolo preukázané zastretie právneho úkonu simulovaním iného právneho úkonu. Teda v rámci prvoinštančného konania nebolo potrebné zaujímať bližšie stanovisko k otázke rozporu s dobrými mravmi. Nakoľko ale namietala rozpor z dobrými mravmi ešte v prvoinštančnom konaní a odvolací súd žalobu zamietol, odvolací súd bol povinný sa aj s touto otázkou vysporiadať.

3.3. Podľa dovolateľky sa odvolací súd tiež odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keďže z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že v prípadoch, kedy sa v konaní preukáže, že strany sporu mali a mohli vedieť o simulovaní právneho úkonu, takýto úkon sa podľa § 37 ods.1 OZ považuje za absolútne neplatný. Trvá na tom, že preukázala, že išlo o simulovaný právny úkon, čo vyplýva z vykonaných dôkazov v konaní, ktoré je súd povinný skúmať jednotlivo a vzájomnej súvislosti. Dôkazné bremeno pritom uniesla, keďže preukázala, že sporové strany si v čase uzatvárania kúpnej zmluvy a jej boli vedomé o simulovaní právneho úkonu - kúpnej zmluvy, ktorou bol zastretý právny úkon zmluvy o pôžičke. Preto nevie posúdiť z akého dôvodu odvolací súd žalobu zamietol, ktoré závery z vykonaného dokazovania považoval za nepreukázané, ktoré za preukázané, prípadne ktoré za irelevantné, nevie sa ani brániť voči univerzálnemu záveru odvolacieho súdu, ktorý len konštatuje, že neuniesla dôkazné bremeno. V tejto súvislosti dovolateľka poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 9Cdo/269/2022 a na v ňom citované rozhodnutia.

3.4. Dovolaciu súdu žalobkyňa navrhla podľa § 449 ods. 3 CSP napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmeniť tak, že potvrdí rozhodnutie súdu prvej inštancie, alternatívne aby podľa § 449 ods. 1 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň žiadala, aby jej dovolací súd priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči obom žalovaným žalobkyne v rozsahu 100%.

4. Žalovaní sa k dovolaniu žalobkyne písomne vyjadrili v tom, že dovolanie je zavádzajúce, zmätočné, miestami protirečivé, pričom v mnohých prípadoch majú tvrdenia žalobkyne nepravdivý základ. Podľa žalovaných rozhodnutie odvolacieho súdu je riadne a dostatočne odôvodnené, vyplývajú z neho logické závery súdu, na základe ktorých odvolací súd rozhodol, pričom tieto závery sú riadne odôvodnené. Čo sa týka procesného postupu odvolacieho súdu, ten vykonal všetky procesné úkony v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku. Odvolací súd vo veci vytýčil pojednávanie, na ktoré boli strany sporu riadne predvolané. Na pojednávaní mali strany sporu priestor a možnosť vyjadriť sa k priebehu konania, predmetu sporu a k vykonanému dokazovaniu. Pokiaľ žalobkyňa namieta, že odvolací súd nevykonal žiadne ďalšie dokazovanie vo veci, poukazujú na skutočnosť, že žalobkyňa bola počas konania v tomto smere pasívna, a žiadne nové dôkazné prostriedky nenavrhol, resp. do podania dovolania túto skutočnosť ani nenamietala. Čo sa týka druhého dovolacieho dôvodu, v zmysle ktorého má žalobkyňa za to, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, z dovolania nie je zrejmé, že na ktorú konkrétnu právnu otázku a rozhodovaciu prax dovolacieho súdu žalobkyňa naráža. Podľa žalovaných v prípade ak dovolací súd v zmysle § 447 písm. f) CSP dovolanie neodmietne, žiadajú dovolací súd, aby na základe § 448 CSP dovolanie ako nedôvodné zamietol.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

6. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. V danom prípade dovolateľka uplatnila dovolací dôvod (aj) v zmysle § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva; o takýto prípad išlo aj v posudzovanej veci.

9. Žalobkyňa v podanom dovolaní medzi iným namietala, že odvolací súd dospel k opačnému záveru ako súd prvej inštancie, konkrétne že v konaní neuniesla dôkazné bremeno a žalobu zamietol. Napriek tomu sa odvolací súd vôbec nevyjadril k vykonaným dôkazom a ani dokazovanie v potrebnom rozsahu sám nezopakoval, nevysvetlil, prečo je iného názoru ako súd prvej inštancie, čím bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. (bod 3.2. (i)).

10. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných skutkových a právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné (napr. 7Cdo/1/2018, 2Cdo/33/2020, 7Cdo/129/2019, 7Cdo/21/2020, 2Cdo/275/2019, 7Cdo/238/2022, 7CdoPr/13/2023).

11. Princíp predvídateľnosti súdneho rozhodnutia tvorí súčasť princípu právnej istoty a práva na spravodlivý proces. Predvídateľnosť súdnych rozhodnutí sa prejavuje v tom, že odvolací súd v prípade meritórneho rozhodnutia o odvolaní ešte pred vyhlásením rozhodnutia oboznámi sporové strany so svojím v konaní ešte nevysloveným právnym názorom, ktorý je odlišný od právneho názoru uvedeného v rozhodnutí súdu prvej inštancie, a vytvorí stranám priestor, aby mohli k tomuto právnemu názoru zaujať stanovisko.

12. V zmysle ustanovenia § 383 CSP je odvolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní. Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (§ 384 ods. 1 CSP). Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

13. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že ak odvolací súd v rámci preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279-1287).

14. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane vykonal dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 4Cdo/98/2017).

15. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že odvolací súd v súvislosti s odvolaním podaným žalovanými síce prejednal vec na nariadenom pojednávaní dňa 15. 10. 2024 avšak bez zopakovania či doplnenia dokazovania (§ 384 ods. 1 CSP). Uvedené vyplýva predovšetkým zo zvukovej nahrávky z priebehu pojednávania ako i z obsahu zápisnice z pojednávania zo dňa 15. 10. 2024. Odvolací súd pritom zmenil prvoinštančný rozsudok, ktorým bolo žalobe vyhovieť v celom rozsahu, zamietnutím žaloby. Zamietnutie žaloby bolo založené na závere o nedôvodnosti nároku žalobkyne na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 04. 07. 2012, a na určenie, že je bezpodielovou spoluvlastníčkou sporných nehnuteľností podľa tejto kúpnej zmluvy, nakoľko zo strany žalobkyne v priebehu konania nedošlo k uneseniu dôkazného bremena ohľadom preukázania rozhodných skutočností, na základe ktorých by bolo možné k takémuto záveru dospieť, t. j. k záveru, že kúpna zmluva je absolútne neplatným právnym úkonom a súčasne simulovaným právnym úkonom zastierajúcim právny úkon pôžičky. Dovolací súd k uvedenému uvádza, že prvoinštančný súd ale otázku unesenia dôkazného bremena žalobkyňou na žalovanom určení posúdil opačne. Podľa prvoinštančného súdu z obsahu žaloby a vykonaného dokazovania bolo preukázané, že ak má byť právnym úkonom, t. j. konkrétne právnym úkonom predstieraným, tu kúpnu zmluvou z 04. 07. 2012 tzv. simulovaným právnym úkonom, zastieraný iný právny úkon - zmluva o pôžičke a jej zabezpečenie, teda disimulovaný právny úkon, potom je simulovaný právny úkon pre nedostatok potrebnej vôle ho skutočne uzavrieť, neplatný. Žalobkyňa pritom preukázala, že vlastníctvo spornej nehnuteľnosti, ktoré svedčí tretej osobe, bolo nadobudnuté na základe absolútne neplatného právneho úkonu t. j. na základe neplatnej kúpnej zmluvy ako úkonu simulovaného, resp. zastretého iným právnym úkonom, konkrétne zmluvou o pôžičke a jej zabezpečení. Tiež bolo preukázané, že simulovaný právny úkon pre nedostatok potrebnej vôle

subjektov ho skutočne uzavrieť je úkonom neplatným, pričom žalovaný 2/ nepreukázal, že úver, ktorý čerpal za účelom kúpy rodinného domu vo výške 20.000 eur, tieto peniaze ako kúpnu cenu odovzdal žalovanému 1/ a žalobkyni a tiež neprejavil žiadnu vôľu kúpenú nehnuteľnosť užívať.

16. Z uvedeného v predchádzajúcom bode je preto už na prvý pohľad zrejmé, že nosné dôvody, na ktorých založil odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie netvorili skutkový základ zistený prvoinštančným súdom (z ktorého tento vychádzal), a že odvolací súd zákonne konformným spôsobom nezopakoval a ani nedoplnil dokazovanie na nariadenom pojednávaní dňa 15.10.2024. Bol k tomu povinný aj v prípade, ak mienil zmeniť skutkové zistenia súdu prvej inštancie z dôvodu, že tento nesprávne posúdil otázku dôkazného bremena (pozri sp. zn. II. ÚS 400/09), čo je výslovne daný prípad. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k vyhovneniu žaloby (ktorá bola predtým zamietnutá), dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie (sp. zn. 3Cdo/179/2018). Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (sp. zn. 4Cdo/130/2011). Ani podanie správy predsedom alebo povereným členom senátu o doterajšom priebehu konania, vyjadrenie strán sporu a prednesenie návrhov, ani odpovede strán sporu či právnych zástupcov na jednoduché otázky členov senátu, ako tomu bolo v danom prípade (pozri zápisnicu z pojednávania odvolacieho súdu z 15. 10. 2024), nie sú zopakovaním dokazovania. Ak sa odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle uvedeného § 384 ods. 1 CSP sám v potrebnom rozsahu zopakovať, resp. dokazovanie doplniť, a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov (§ 191 CSP). Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného sporového konania. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k zamietnutiu žaloby, dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie (primerane pozri sp. zn. 7Cdo/669/2014).

17. Keďže si odvolací súd nežadovávajúci rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 191 CSP, sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

18. Navyše odvolaciemu súdu je potrebné vytknúť aj žalobkyňou namietané nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia z dôvodu jemu predchádzajúceho konania súdu prvej inštancie, ktorý žalobe v plnom rozsahu vyhovel, keď odvolací súd iba stroho konštatoval, že žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno, a to bez bližšej relevantnej špecifikácie z čoho konkrétneho pritom vychádzal. Podľa žalobkyne z rozsudku odvolacieho súdu nie je zrejmé ani to, či jej jednotlivé tvrdenia, resp. aj závery súdu prvej inštancie považuje odvolací súd v konkrétnom prípade za irelevantné pre rozhodnutie vo veci alebo iba za nepreukázané vzhľadom na vykonané dokazovanie. Osobitne odvolací súd nezaujal stanovisko ani k jednému z týchto záverov. Žalobkyňa zdôraznila, že odôvodnenie odvolacieho súdu, že neuniesla dôkazné bremeno je iba všeobecné a nedostatočné, bez vysvetlenia v čom vlastne neunesenie dôkazného bremena spočívalo. Odvolací súd neodôvodnil, ktoré vykonané dôkazy v prvoinštančnom konaní považuje za nepreukázané, prípadne irelevantné a prečo. Dovolateľka tiež namietala, že odvolací súd nezaoberal ani otázkou rozporu s dobrými mravmi. Zdôraznila, že ak prvoinštančný súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že v konaní bolo preukázané zastretie právneho úkonu simulovaním iného právneho úkonu, v rámci prvoinštančného konania nebolo potrebné zaujímať bližšie stanovisko k otázke rozporu s dobrými mravmi. Nakoľko ale namietala rozpor z dobrými mravmi ešte v prvoinštančnom konaní a odvolací súd žalobu zamietol, odvolací súd bol povinný sa aj s touto otázkou vysporiadať. (bod 3.2. (ii)).

19. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že vydaniu napadnutého odvolacieho rozhodnutia predchádzali zásadné procesné pochybenia, v dôsledku čoho možno konštatovať, že zo strany odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Táto skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd dovolaním napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou

vadou, nemôže byť považované za správne. Preto dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

20. Dovolací súd zrušil nielen rozsudok odvolacieho súdu, ale aj súvisiace uznesenie súdu prvej inštancie zo 07. februára 2025 sp. zn. 9C/61/2021 o určení výšky náhrady trov konania, ktoré izolovane existujúce (bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej a bez právoplatného rozhodnutia o náhrade trov konania) neobstojí. Dovolací súd je totiž podľa § 439 písm. a) CSP viazaný rozsahom dovolania okrem prípadov, ak od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý. Výrokom závislým od rozhodnutia o napadnutom výroku je taký výrok, ktorého obsah je viazaný na iný výrok s tým, že sám osebe neobstojí, pokiaľ by tento iný výrok odpadol alebo bol zmenený. O samotnej výške náhrady trov konania bude preto v posudzovanej veci znova rozhodnuté v ďalšom konaní, a to po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 2 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania (vzhľadom na zrušenie odvolacieho rozsudku len v časti, pozri aj dovolací výrok o trovách konania, pozn.) a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Nakoľko dovolací súd uznal prípustnosť a dôvodnosť dovolacích námietok vyplývajúcich z § 420 písm. f) CSP, tak sa ďalej nezaoberal prípustnosťou a dôvodnosťou ostatných námietok žalovaného týkajúcich sa vady nesprávneho právneho posúdenia vecí (bod 3.3.). Napriek uvedenému sa javí byť vhodné, aby odvolací súd v rámci jeho nového rozhodnutia primerane reagoval nielen na námietky prednesené dovolateľkou v rámci nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku ale aby dal odpoveď (aj) na žalobkyňou v dovolaní nastolené právne pripomienky (pokiaľ budú príčinné k nosným právnym dôvodom, pozn.) nesprávneho právneho posúdenia vecí, a to v záujme presvedčivosti a jednoznačnosti svojho rozhodnutia.

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.